

lően férnek hozzá természettudományi, műszaki és orvostudományi elektronikus magfolyóiratok nagyobb köréhez. Ezt a projektet az országos természettudományi és műszaki könyvtárak stratégiai szövetsége támogatja annak érdekében, hogy 22 ezer kanadai tudós, politikai elemző és döntéshozó számára jobb információelérést biztosítson. A projektet úgy tervezték, hogy képes legyen a kísérleti helyeken az e-folyóiratokhoz való jobb hozzáférés előnyeinek értékelésére, és a központi digitális archívumhoz való kapcsolódás hálózati kapacitásának tesztelésére.

A kísérlet folyamán három kormányzati hely 500 használója számára, akik korábban korlátozottan fértek hozzá elektronikus forrásokhoz, 12 héten

keresztül teljes szövegű elérést nyújtottak egy több mint 3000 e-folyóiratot tartalmazó digitális archívumhoz. Kérdőívek, távkonferenciák, használati statisztikák és e-mail útján gyűjtötték össze a kutatók reagálását és tapasztalatait.

A kísérletben részt vevők szerint jelentősen csökkent az információ megtalálására és ellenőrzésére fordított idő. Az így megtakarított időt más tevékenység végzésre használták fel, például kutatásra, laboratóriumi munkálatokra, kéziratkészítésre, lektorálási munkára és szakirodalomolvasásra. Úgy vélték, a saját számítógépükről történő jobb hozzáférés pozitívan befolyásolta munkavégzési képességüket.

(Autoref.)

Lásd még 161, 183

Kapcsolódó területek

Kiadói tevékenység

07/252

KUREK, Kasia - GEURTS, Peter A.Th.M. - ROOSENDAAL, Hans E.: The split between availability and selection. Business models for scientific information, and the scientific process? = Inf.Serv.Use. 25.vol. 2006. 4.no. 271-282.p. Bibliogr. 13 tétel.

A hozzáférhetőség és a kiválasztás külön kezelése. Üzleti modell a tudományos tájékoztatáshoz, és a tudományos folyamat?

Előszerményezés; Gazdaságosság -könyvtárban; Hozzáférhetőség; Modellálás; Tájékoztatás

A tudományos információhoz való nyílt hozzáféréstől szóló Berliini Nyilatkozat nyomán megélnéül az üzleti modellekről, elsősorban a nyílt hozzáférés üzleti modelljéről folytatott vita. Az üzleti modell a definíció szerint a tulaj-

donjogok meghatározott elosztása. Ennél fogva a tudományos információ valamely üzleti modelljénél abból szokás kiindulni, hogy annak a kutatást folytató intézmény, illetve a kiadó mint közvetítő számára nyújtott kereskedelmi haszon kívül mindenekelőtt a tudományos kutatás számára kell hozzáadott értéket termelnie, mégpedig fenntartható módon. A tudományos információ, a tudomány lételeme tehát nem végtermék, hanem közbülső termék, amely a tudomány részéről alapos ellenőrzésnek van kitéve. Ennek érdekében pedig köztulajdonként széles körben, a használó választásától függően hozzáférhetőnek kell lennie.

Alapvetően kétféle üzleti modell merül fel: a hozzáadott értéket központba állító, és azt a használó választásával mérő előfizetéses modell, valamint a széles körű hozzáférést hangsúlyozó nyílt hozzáférésű (open access) modell. Mindkettőben a tudományos közösség a befektető, de míg az előbbi, fogyasztói típusú modell az információt inkább elkülöníti a tudományos élettől,

az utóbbi azt a beszerzés költségeivel együtt a tudomány belső szükségletének tartja. Előbbiben a széles körű hozzáférésre, utóbbiban a kiválasztást támogató többlétszolgáltatásokra van kevesebb ösztönzés. Márpedig az üzleti modell kiválasztása megkerülhetetlen. Noha az információ köztulajdon, a publikálás ténye a szerzőt teszi annak tulajdonosává. E tulajdonjogban, és ennél fogva minden üzleti modellben kulcskérdés a lektorálási tevékenység (szakértői bírálat, peer review). A szerző publikációjának plágium elleni, a kiadó pedig hozzá kapcsolódó szolgál-

tatásainak jogosulatlan használat elleni védelmében érdekelt. A szerző szerint a nyílt hozzáférésen alapuló modell akkor lehetne domináns, ha az erre szolgáló tárhelyeken garantálni lehetne a szerző szellemi tulajdonjogának védelmét. A megoldás a kétféle védelemért való felelősség megosztása volna: más szereplő felelne a hozzáférésért és a lektorálásért mint alapszolgáltatásért, és más a kiválasztást támogató, térítéses többlétszolgáltatásokért.

(Autoref. alapján)

Lásd még 195, 243

Az ismertetett cikkek forrásai

- Aslib Proc. – Aslib Proceedings (GB)
Bibliografiâ – Bibliografiâ (RU)
Bibliotekarz – Bibliotekarz (PL)
Bibliotekovedenie – Bibliotekovedenie (RU)
Bibliotheksdienst – Bibliotheksdienst (DE)
Boll.AIB – Bolletino AIB (IT)
Bottom Line – Bottom Line (US)
BuB – BuB Forum für Bibliothek und Information (DE)
Bull.Bibl.Fr. – Bulletin des Bibliothèques de France (FR)
Coll.Res.Lib. – College and Research Libraries (US)
Coll.Res.Lib.News – College and Research Libraries News (US)
Coll.Undergrad.Lib. – College and Undergraduate Libraries (US)
Comp.Lib. – Computers in Libraries (US)
Čtenář – Čtenář (CZ)
Doc.Bibl. – Documentation et Bibliothèques (CA)
Documentaliste – Documentaliste (FR)
El.Lib. – The Electronic Library (I)
IFLA J. – IFLA Journal (I)
Inf.Outlook – Information Outlook (US)
Inf.Serv.Use – Information Services and Use (I)
Inf.Technol.Lib. – Information Technology and Libraries (US)
Int.Inf.Lib.Rev. – International Information and Library Review (I)
Interlend.Doc. Supply – Interlending Document Supply (GB)
IT lib. – IT lib: Informačné technológie a knižnice (SK)
J.Acad.Lib.riariansh. – Journal of Academic Librarianship (US)
J.Access Serv. – Journal of Access Services (US)
J.Am.Soc.Inf.Sci.Technol. – Journal of the American Society for Information Science and Technology (US)
J.Doc. – Journal of Documentation (GB)
J.Inf.Sci. – Journal of Information Science (GB)
J.Internet Cat. – Journal of Internet Cataloging (US)
J.Lib.riariansh.Inf.Sci. – Journal of Librarianship and Information Science (GB)
Knižnica – Knižnica (SK)
LIBER Q. – LIBER Quarterly (I)
Lib.Hi Tech – Library Hi Tech (US)
Lib.J. – Library Journal (US)
Naučn.Teh.Bibl. – Naučnye i Tehničeskie Biblioteki (RU)
New Rev.Inf.Net. – New Review of Information Networking (GB)
Online Inf.Rev. – Online Information Review (I)
Poradnik Bibl. – Poradnik Bibliotekarza (PL)
Program – Program (GB)
Przg.Bibl. – Przegląd Biblioteczny (PL)
Public Libr.Q. – Public Library Quarterly (US)
Public Serv.Q. – Public Services Quarterly (US)
Ref.User Serv.Q. – Reference and User Services Quarterly (US)
Rev.Esp.Doc.Cient. – Revista Española Documentación Científica (ES)
Scand.Public Libr.Q. – Scandinavian Public Library Quarterly (Sx)
Z.Bibliotheksbes.Bibliogr. – Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie (DE)